

TÁRCZA.

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM KÖNYVTÁRA AZ EZREDÉVES ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁSON.

A magyar nemzet a honalapítás ezeréves emlékűnnepét üli. A mit a honfoglaló ősök által örökölt reánk hagyott földön a nemzet örömben, szenvedésben átélte, a szerencsében alkotott, a csapások napjaiban megtartott, a romokból újjáteremtett: az ezeréves múlt emlékeit és a mai kultúra eredményeit jubileumi kiállításban mutatjuk be a világnak. Az ezredéves országos kiállítást méltán tekinthetjük a millenium legbecsesebb emlékének; s ez emlék koronája a történelmi kiállítás, mely régi kultúránk rég elfeledt emlékeit szólaltatja meg, hogy hirdessék a nemzet múltjának nagyságát és a második millenium küszöbén bizalommal töltsék el a mai nemzedék szívét Magyarország jövődjére iránt.

A történelmi emlékek és műkincsek gazdag sorozata, mely e történelmi kiállítás anyagát képezi, fényes bizonyítást tesz a nemzet fiainak kegyeletéről, melylyel azokat a pusztulástól megóvták, áldozatkész buzgalmukról, melylyel féltve őrzött kincseiket a nagy nemzeti cél rendelkezésére bocsátották. A nemes példa viszhangra talált a külföldön is, honnan a tudományos intézetek és egyes főurak a legnagyobb elismerésre méltó készséggel küldték be magyar vonatkozású műtárgyaikat.

Az ezredéves országos kiállítás történelmi főcsoportjában felhalmozott kincsek között a hazai és külföldi könyv- és levéltárak anyaga előkelő helyet foglal el. A magyar történetnek sok olyan időszaka van, melynek dicsőségét ma már csak az oklevelek hirdetik, s a szellem, a toll írott és nyomtatott termékei: a krónikák, Mátyás király könyvtárának fényes kódexei, az ősnymotatványok,

a magyar irodalomtörténet zsengei és fejlődése egyes korainak emlékei az első helyet követelik ott, a hol fajunk szellemi képességéről kell az utókor előtt bizonyosságot tenni.

A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtára kezdettől fogva tudatában volt annak, minő kötelességek háramlanak reá, mint az ország első nagy könyvtárára, a nagy nemzeti ünneppel szemközt. S habár a birtokába levő emlékeket, mint a melyek saját helyiségeiben a nyilvánosságnak mindenkor rendelkezésre állanak, csak a legritkább esetben s a legszűkebb határok között szokta kiállításokra átengedni, a ritka, mondhatni páratlan alkalom nagy-szerűsége teljesen elhallgattatta az eltérő felfogásokat s azt az álláspontot hirdette egyedül helyesnek, hogy a hol a nemzet ezeréves történetét kell bemutatni, onnan e mult egyetlen számot tevő emléke sem hiányozhat.

Könyvtárunk kincseiből minden, a mit az intéző körök a kiállításra szükségesnek itéltek, ma ott van az ezredéves kiállítás történelmi főcsoportjának tárgyai között. S a könyvtár igazgatósága teljes liberalitással tett eleget a jelenkori főcsoport vezetői részéről hozzá intézett kéréseknek is, mihelyt annak szüksége merült fel, hogy a modern kiállítás egyes csoportjait a könyvtár anyagából egészítsék ki.

A kiállítás könyv- és levéltári anyagának ismertetése kapcsán alkalmunk lesz bővebben foglalkozni azzal az anyaggal, a melylyel a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtára az országos kiállításon részt vesz. Ezuttal elég a főbb számadatokat feltüntetni. A nyomtatványok osztályából 14 ősnymtatvány, 31 magyar nyelvű régi nyomtatvány, 20 hazai és külföldi idegen nyelvű, magyar vonatkozású régi (1711 előtti) könyv, s az újabbkori irodalomból 10 munka van a történelmi főcsoport irodalomtörténeti, paedagogiai s egyéb osztályaiban kiállítva. Középkori kódexeink közül 26 latin kéziratot (köztük Hartvik legendáját, Szent-Pál leveleinek XIII. századi kódexét és a Sancti Augustini de civitate Dei Korvin-kódexet), egy német és egy héber kéziratot állítottunk ki; a kézirtár ezenkívül 20 magyar, 7 latin, újabbkori XVI—XIX. századi kézirtattal, 16 irodalmi levéllel és 3 elegyes darabbal szerepel a kiállításban. A levéltár részéről a múzeum tulajdonát képező iratokból 7 db középkori, 3 db újabbkori oklevél 4 levél, 12 czimeres levél, 22 czéhirat, 46 1848/49-iki irat és

nyomtatott falragasz és 7 kisebb irat, továbbá a báró Balass gróf Bethlen, gróf Forgách, gróf Rhédey és Soós családok levéltárából, egy-egy, a Kállay család levéltárából 4, a Görgei család levéltárával letéteményezett 1848/49-iki iratokból 15 darab, összesen tehát 125 darab adatott át kiállítás céljából a történelmi főcsoport igazgatóságának. Ez összes kiállított anyag biztosítási értéke 61,002 frtban lett megállapítva. S ehhez járul még a jelenkori főcsoportban a budapesti ügyvédi kamara kiállításaként szereplő 32 nyomtatvány (Werbőczy Hármaskönyvének különböző kiadványai 1545-től 1864-ig) és 14 db középkori oklevél, valamint a kereskedelemügyi m. kir. miniszterium posta- és táviró- ügyosztálya részére szintén kiállítási célból átadott 20 db posta-ügyre vonatkozó XVI—XVII. századi irat, melyekkel a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának kiállított könyv- és levéltári anyaga 340 darabra megy fel.

Látszólag csekély szám ez, de a mit magában foglal, nemzeti történelmünk legbecsesebb emlékei közé tartozik és nélkülök nem lett volna teljes a kép, melyet az ezredéves országos kiállítás a magyar kultúra ezer évéről a világ elé tár.

ÉVNEGYEDES JELENTÉS A MAGYAR NEMZ. MÚZEUM KÖNYVTÁRÁNAK ÁLLAPOTÁRÓL.

1896 JANUÁR 1-TŐL MÁRCZIUS 31-ÉIG.

I.

A *nyomtatványok osztályának* anyaga a lefolyt évnegyedben köteles példányokban 1132 db, ajándék útján 369 db, vétel útján (865 frt 77 kr. értékben) 299 db, vagyis összesen 1710 db nyomtatvánnyal s ezen felül még 650 db apró nyomtatvánnyal gyarapodott.

A könyvtár helyiségeiben 3908 egyén 8036 kötet nyomtatványt, kölcsönzés útján pedig 309 egyén 468 kötet nyomtatványt használt.

A nyomtatványi osztály anyagát növelő értékesebb szerzemények közt kiemelendők: 1. az insbrucki tartományi levéltártól két középkori s Tirol történetére vonatkozó okiratért csere útján megszerzett »Capitula concordiae inter Fridericum imperatorem nec non Mathiam Hungariae regem etc.« című ősnomtatvány telje-